

УДК 7.038:793.3]:005.642.5

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/61-2-14>**Оксана КУПРІЙ,***orcid.org/0009-0003-0114-2457*

викладач кафедри хореографії

Київського університету імені Бориса Грінченка

(Київ, Україна) *o.kuprii@edu.kubg.ua*

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЯВІВ МЕТАМОДЕРНІЗМУ В ХОРЕОГРАФІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ

У статті досліджуються прояви метамодернізму в хореографічному мистецтві. Метамодернізм – це культурно-мистецька парадигма, що виникла у відповідь на обмеження постмодернізму. Спираючись на різні теоретичні засади, зокрема на праці таких теоретиків культури, як Тімотеус Вермеулен і Робін ван ден Аккер, ця стаття досліджує, яким чином хореографи використовували принципи метамодернізму для створення інноваційних і цікавих танцювальних вистав.

Використовуючи підхід тематичного дослідження, аналіз зосереджується на прикладах сучасних танцювальних вистав: «Звір без краси» Карла Массарі, «Синергія» Джуліано Нуньєс, а також – на репертуарі компанії *Complexions Contemporary Ballet*. Через аналіз вибраних прикладів сучасного танцю ця стаття демонструє, як метамодернізм відображається у хореографічному виборі, зробленому митцями, серед них: використання іронії та щирості, поєднання різних стилів і жанрів, а також підвищена увага до тіла та його тілесності. У статті також розглядається, яким чином концепція "проміжного" стала центральною для метамодернізму, і як саме хореографи використовували цю ідею для створення робіт, що кидають виклик традиційним бінарним розмежуванням, таким як чоловіче/жіноче і людське/нелюдське.

Аналіз також розглядає способи, якими ці теми сприяють загальному впливу вистав, створюючи відчуття актуальності та емоційного резонансу з аудиторією. Емоційна глибина та щирість перформансів створюють відчуття зв'язку та емпатії з аудиторією, дозволяючи їй наочно долучитися до складних ідей та емоцій.

Загалом, ця стаття стверджує, що метамодернізм надає хореографам основу для створення танцювальних перформансів, які є одночасно інтелектуально стимулюючими та емоційно резонансними. Приймаючи парадоксальну природу метамодернізму, митці танцю можуть взаємодіяти зі складнощами сучасного суспільства у спосіб, що спонукає до роздумів для естетичного збагачення власних хореографічних робіт.

Ключові слова: метамодерн, метамодернізм, хореографічне мистецтво, сучасний танець, медіа-культура.

Oksana KUPRII,*orcid.org/0009-0003-0114-2457*

Lecturer at the Department of Choreography

Borys Grinchenko Kyiv University

(Kyiv, Ukraine) *o.kuprii@edu.kubg.ua*

EXPLORING THE MANIFESTATIONS OF METAMODERNISM IN CHOREOGRAPHIC ART

This article explores the manifestations of metamodernism in choreographic art. Metamodernism is a cultural and artistic paradigm that emerged in response to the limitations of postmodernism. Drawing on various theoretical frameworks, including the works of cultural theorists such as Timotheus Vermeulen and Robin van den Akker, this article investigates how choreographers have used the principles of metamodernism to create innovative and engaging dance performances.

Using a case study approach, the analysis focuses on three examples of contemporary dance performances: «Beast without Beauty» Carlo Massari, repertoire of the company *Complexions Contemporary Ballet* and «Synergy» Juliano Nunes. Through an analysis of selected examples of contemporary dance, this article demonstrates how metamodernism is reflected in the choreographic choices made by dance artists. These include the use of irony and sincerity, the blending of different styles and genres, and a heightened awareness of the body and its physicality. The article also examines how the concept of the "in-between" is central to metamodernism, and how choreographers have used this idea to create works that challenge traditional binary distinctions such as masculine/feminine and human/non-human.

The analysis also considers the ways in which these themes contribute to the overall impact of the performances, creating a sense of relevance and emotional resonance with audiences. The emotional depth and sincerity of the performances create a sense of connection and empathy with the audience, allowing them to engage with complex ideas and emotions in a visceral way.

Overall, this article argues that metamodernism provides choreographers with a framework to create dance performances that are both intellectually stimulating and emotionally resonant. By embracing the paradoxical nature of metamodernism, dance artists are able to engage with the complexities of contemporary society in ways that are both thought-provoking and aesthetically rich.

Key words: *metamodern, metamodernism, choreographic art, contemporary dance, media culture.*

Постановка проблеми. Хоча вплив постмодернізму на хореографічне мистецтво широко вивчається і обговорюється, існує потреба дослідити нову парадигму метамодернізму та її вплив на сучасний танець. Обмеження постмодернізму, такі як відмова від гранд-наративів і зосередженість на деконструкції та фрагментації, спонукали деяких митців шукати нові підходи до створення танцю, які б відповідали складнощам нашого сучасного соціального, культурного та політичного ландшафту.

Метамодернізм, з його коливаннями між модерністською та постмодерністською чутливістю, став багатообіцяючою основою для танцюристів, які прагнуть створювати інноваційні та захоплюючі роботи. Ця стаття має на меті дослідити різні способи впливу метамодернізму на творчі процеси та естетичний вибір сучасних танцюристів.

Розглядаючи вибрані приклади танцювальних творів, що втілюють метамодерністські принципи, ця стаття має на меті сприяти глибшому розумінню того, як митці танцю реагують на виклики нашого часу. У статті продемонстровано, як застосування метамодерністського підходу може дозволити хореографам створювати перформанси, які є одночасно інтелектуально строгими та емоційно резонансними, і як це може сприяти постійній еволюції сфери хореографічного мистецтва.

Спираючись на існуючу літературу про метамодернізм і танець, а також на оригінальні аналізи сучасних танцювальних вистав, у статті визначено ключові риси метамодернізму, як вони проявляються в хореографії. Розуміння зв'язку між метамодернізмом і хореографією має важливе значення для вивчення танцю і для ширшого розуміння культурних тенденцій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Культурно-ідеологічні передумови появи метамодернізму (В. Пахаренко, 2021: 56-68). Поняття та сутність метамодернізму (Тімотеус Вермеулен та Робін ван ден Аккера, 2010: 5677, Л. Тернер, 2015). Розвиток хореографічного мистецтва в епоху метамодерну (Р. Кундис, 2020: 79-81, Л. Хоцяновська, 2018: 198-203). Розвиток характерних особливостей контактної імпровізації (І. Сохан, О. Рихальська, О. Замлинний, Ю. Мосійчук, 2021: 35-38).

Мета статті – дослідити вплив метамодернізму на сучасну хореографію і те, як він використову-

ється для подолання складнощів сучасного культурного, соціального та політичного ландшафту.

Методологія дослідження: У цьому дослідженні буде використано методологію якісного дослідження, зокрема, метод тематичного аналізу. Дослідження включатиме поглиблений аналіз вибраних прикладів сучасних танцювальних вистав, які розглядаються як втілення метамодерністських принципів.

Метод кейс-стаді уможливить детальне вивчення творчих процесів та естетичного вибору хореографів, а також досвіду та інтерпретацій глядачів і глядачок. Дослідження включатиме збір та аналіз низки джерел даних, зокрема відеозаписів вистав, інтерв'ю з хореографами і танцюристами, критичних оглядів та відгуків глядачів.

Дані будуть проаналізовані з використанням підходу тематичного аналізу з метою виявлення повторюваних патернів, тем і концепцій, які є центральними для прояву метамодернізму в хореографічному мистецтві.

Загалом, методологія дослідження сприятиме ретельному та всебічному вивченню дослідницьких питань, а також забезпечить глибоке та нюансоване розуміння ролі метамодернізму у формуванні сучасної хореографії.

Виклад основного матеріалу дослідження. За визначенням голландських теоретиків культури Тімотеуса Вермеулена та Робіна ван ден Аккера, метамодернізм характеризується як «структура відчуття», що коливається між модерністськими та постмодерністськими настановами. Метамодернізм був визначений як важлива тенденція в різних видах мистецтва, від літератури до кіно та візуального мистецтва.

У сучасному значенні метамодернізм розглядається як комплекс здобутків мистецтва, культури, естетики та філософії, що утворився завдяки альтернативній реакції на постмодернізм і характеризується невизначеністю позицій щодо протиставлених аспектів модернізму та постмодернізму. Метамодернізм покликаний відобразити в мистецтві ті зміни, що відбуваються в сучасній культурі, яка розвивається в іншому напрямі, ніж постмодернізм із притаманними йому деструкцією, іронією, стилізацією, релятивізмом, нігілізмом і запереченням загальних концепцій (Деніжна, 2020: 56).

Однією з тем, що впливає з аналізу, є використання іронії та щирості. Оскільки концепція метамодернізму прагне примирити, здавалося б, опозиційні ідеї модернізму та постмодернізму, які часто розглядалися як такі, що конфліктують між собою. Іронія полягає в тому, що метамодернізм визнає обмеження та невдачі як модернізму, так і постмодернізму, але все ж намагається використати та інкорпорувати елементи обох течій, щоб створити нову парадигму. Ця напруга між прийняттям і критикою минулого, а також спроба вийти за межі усталених способів мислення і вираження є центральним аспектом метамодернізму і додає йому складності та нюансів.

Інший аспект іронії в концепції метамодернізму полягає в тому, що він одночасно оспівує і критикує саме поняття прогресу та інновацій, яке відстоював модернізм. Якщо модернізм вірив у лінійний розвиток мистецтва та суспільства, то метамодернізм визнає, що прогрес не завжди є лінійним і що історія сповнена регресів та невдач. Ця напруга між прогресом і регресом відображена в багатьох метамодерністських роботах, які часто містять елементи ностальгії, пародії та саморефлексії.

Крім того, акцент метамодернізму на щирості та автентичності є ще одним джерелом іронії, оскільки ці якості часто відкидалися постмодернізмом, який характеризувався скептичним ставленням до гранд-наративів і надавав перевагу іронії та пастишу. Іронія полягає в тому, що метамодернізм, прагнучи до щирості, водночас визнає, що автентичність – це конструкт, і її пошук може бути пов'язаний із протиріччями та парадоксами.

Загалом, іронія концепції метамодернізму полягає у спробі примирити і вийти за межі тих самих течій, які він прагне критикувати і на які спирається, а також у визнанні обмежень і парадоксів, притаманних цим течіям. Ця напруга між опозиційними ідеями та спробою їхнього синтезу і робить метамодернізм такою складною та інтригуючою концепцією.

Це було особливо помітно у перформансі «Звір без краси» хореографа Карла Массарі. Використання іронії дозволило виконавцям прокоментувати умовності танцювальної форми, зберігаючи при цьому почуття поваги до її традицій. У «Звірі без краси» три невдахи в поверхневих стосунках стикаються один з одним у двобої, на карту поставлено підтвердження ролі, ідентичності, соціальної позиції, виживання без будь-яких правил. На його думку, перформанс дає ще один погляд на суспільство, зокрема нерухомих, холодних, морозних та немилосердних. Іронія за словами автора, який визначає її як чорну, дозволяє

зробити автентичне занурення в безглуздість, яка продемонстрована у перформансі. Массарі вказує, що фіналом «Звіра без краси» є те, що безжиттєві фігури, позбавлені енергії, виснажені та дегуманізовані, як наприкінці довгої війни, усвідомлюючи, що вони марні, окрім того, що завдають собі шкоди, стають цинічними та опортуністичними перед смертю, аж до суперечності самим собі та зради своїх товаришів (Карло Массарі, 2018: 1).

Митці у художніх образах своїх героїв акумулюють світ, який нас усіх оточує, в якому ми живемо. Кожна епоха знаходить свої, тільки їй властиві засоби виразності. Наше сучасне життя спресоване у часі та в просторі, із загостреною динамічністю, дисонантністю, з різкими змінами настрою, із своєрідністю і протиріччями ціннісних орієнтирів. Усе це знайшло свої характерні засоби виразності в хореографічному мистецтві (Батюк, 2015: 213).

Як відмічають критики, у мистецтві метамодернізму спостерігається значний «могутній креативний вибух» що викликає неоднозначні оцінки дослідниками художніх творінь і їх значення щодо переосмислення цінностей культури, психологічного впливу на збагачення внутрішнього світу особистості й духовного життя суспільства (Деніжна, 2020: 56).

Однією з визначальних характеристик метамодернізму є його тенденція до поєднання та зіставлення, здавалося б, непорівнянних стилів, жанрів і форм. Таке змішування та гібридизація різних мистецьких традицій часто називають «міждисциплінарністю» і є ключовою рисою метамодернізму.

Особливість такого поєднання полягає в здатності створювати щось нове й оригінальне з уже існуючих елементів, що часто призводить до несподіваних і нетрадиційних результатів. Такий підхід до мистецтва і культури можна побачити в широкому спектрі творчих практик.

Наприклад, метамодерністський витвір мистецтва може поєднувати елементи живопису, скульптури та інсталяції або включати знайдені об'єкти та матеріали для створення гібридної форми, що кидає виклик традиційним кордонам.

Поєднання стилів і жанрів у метамодернізмі – це не просто питання випадкового чи довільного зіставлення. Навпаки, воно часто відображає цілеспрямоване і свідоме прагнення створити нові значення і перспективи шляхом об'єднання різноманітних елементів та ідей.

Така гібридизація форм і жанрів є відображенням ширшого культурного контексту метамодернізму, який характеризується відчуттям фрагментарності, нестабільності та невизначеності.

Охоплюючи розмаїття та складність сучасної культури, метамодернізм намагається орієнтуватися в цьому складному середовищі, створюючи нові зв'язки та значення через творчі експерименти та інновації.

У хореографічному мистецтві яскравовиражений вплив метамодернізму можна побачити у роботах компанії Complexions Contemporary Ballet, якій вдається поєднувати поп-культуру з класичними балетними прийомами, щоб створити відчуття грайливої підривної діяльності. Також вони використовують унікальне поєднання сучасного танцю, балету, джазу та хіп-хопу. Потужний і динамічний стиль рухів дозволяє танцюристу поєднувати жанри та знаходити свій потенціал як виконавця.

Усвідомлення тіла та тілесність є ключовими темами метамодернізму, що відображають інтерес руху до втіленого досвіду та взаємодії між фізичним і ментальним станами, засобами для виходу за межі індивідуального «я». Це можна побачити в таких практиках, як йога і медитація, які підкреслюють зв'язок між розумом і тілом та потенціал самотрансформації через фізичні практики, через різноманітні творчі практики, включаючи танцювальну імпровізацію та контактну імпровізацію.

На відміну від традиційних танцювальних форм, які часто покладаються на заздалегідь поставлені хореографічні рухи та послідовності, імпровізація дозволяє танцюристам досліджувати рух у момент, реагуючи на свій фізичний та емоційний стан у реальному часі. Такий підхід до руху підкреслює вроджену здатність тіла до самовираження і комунікації та наголошує на важливості прислухатися до власного тіла і навколишнього середовища.

Контактна імпровізація, з іншого боку, є формою імпровізованого танцю, яка підкреслює фізичний дотик і тілесний діалог між танцівниками. У контактній імпровізації танцівники досліджують рух через фізичний контакт, реагуючи на вагу партнера, імпульс та енергію один одного. Такий підхід до танцю підкреслює здатність тіла до розширення чутливості, використовуючи одне чуття – дотик, а також емпатії і наголошує на важливості втіленої комунікації та співпраці.

Досліджуючи ці теми, метамодернізм прагне розширити наше розуміння людського досвіду та розширити межі того, що означає бути людиною.

Це стало очевидним у перформансі «Синергія», поставленому Джуліано Нуньєс, який підкреслював красу і силу людської форми. «Синергія» досліджує тему єдності та сили, яка з неї походить. «Ми створені з частин синергії, об'єднаних енергією. Разом ми сильніші, наші голоси голосніші, а синергія наших дій потужніша».

Використання повільних, виважених рухів і мінімалістична сценографія дозволили глядачам зосередитися на тілах виконавців і оцінити тілесність танцю як виду мистецтва. Джуліано Нуньєс в своєму інтерв'ю зазначив, що під час тренувань над цим перформансом з іншими танцівниками у нього було відчуття природної енергії. За його словами, усі танцівники під час репетицій відчували себе по-різному і за допомогою тілесності танцю змогли знайти взаємну думку і взаємні емоції. Автор перформансу під час підготовки даного перформансу усвідомив, що танці – людська природа, а їх виконання доказ, що людина – частина природи.

Висновки. Аналіз був контекстуалізований з використанням теоретичних засад культурології, зокрема праць Тімотеуса Вермеулена та Робіна ван ден Аккера.

Аналіз виявив, яким чином використання метамодерністських принципів сприяло загальному впливу перформансів. Залучаючи сучасні проблеми та кидаючи виклик традиційним уявленням про прогрес, перформанси створили відчуття актуальності та нагальності, що знайшло відгук у глядачів. Емоційна глибина та щирість перформансів також створили відчуття зв'язку та емпатії з аудиторією, що дозволило їм наочно долучитися до складних ідей та емоцій.

Насамкінець, аналітичний розділ забезпечив детальний і нюансований розгляд проявів метамодернізму в сучасній хореографії. Ключові теми та концепції, виявлені в результаті аналізу, дають важливе розуміння того, як танець розвивається, щоб відповідати на складності сучасного культурного, соціального та політичного ландшафту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Батюк З. Особливості сучасного хореографічного мистецтва та його роль у збагаченні художньо-естетичного досвіду студентів-хореографів. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2015. № 12. С. 211–219.
2. Деніжна С., Сова М. Психологічна спрямованість мистецтва метамодернізму. *Габітус*. 2020. № 19. С. 54–60.
3. Контактна імпровізація за Стівом Пекстоном: принцип вільного руху як зв'язок між танцівниками / І. Сохан та ін. *Молодий вчений*. 2021. № 10 (98). С. 35–38.
4. Кундис Р. Хореографічне мистецтво в умовах глобалізації культури. «*Cultural studies and art criticism: things in common and development prospects*»: матеріали Міжнар. наук. кон., м. Venice, 27–28 листоп. 2020 р. 2020. С. 79–81.
5. Пахаренко В. Метамодернізм як художній напрям: роздуми про новий тип світосприйняття. *Українська мова та література*. 2021. № 7-8. С. 56–68.

6. Хоцяновська Л. Ф. Культура метамодерну (перші десятиліття XXI століття) і мистецтво хореографії. *Культура і сучасність*. 2018. № 1. С. 198–203.

7. Beast without beauty | c&c company | contemporary dance & physical theater. *C&C Company NUOVO*. URL: <https://www.ccccompany.org/beastwithoutbeauty> (date of access: 17.03.2023).

8. Turner L. Metamodernism: a brief introduction | notes on metamodernism. *Notes on Metamodernism*. URL: <https://www.metamodernism.com/2015/01/12/metamodernism-a-brief-introduction/> (date of access: 05.03.2023).

9. Vermeulen T., van den Akker R. Notes on metamodernism. *Journal of aesthetics & culture*. 2010. Vol. 2, no. 1. P. 5677. URL: <https://doi.org/10.3402/jac.v2i0.5677> (date of access: 05.03.2023).

REFERENCES

1. Batiuk Z. (2015) Osoblyvosti suchasnoho khoreorafichnoho mystetstva ta yoho rol u zbahachenni khudozhno-es-tetychnoho dosvidu studentiv-khoreorafiv. [The features of contemporary choreographic art and its role in enriching the artistic and aesthetic experience of choreography students] *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia*. № 12. S. 211–219. [in Ukrainian].

2. Dienizhna S., Sova M. (2020) Psykholohichna spriamovanist mystetstva metamodernizmu. [Psychological orientation of the art of metamodernism] *Habitus*. № 19. S. 54–60. [in Ukrainian].

3. Kontaktna improvizatsiia za Stivom Pekstonom: pryntsyv vilnoho rukhu yak zviazok mizh tantsivnykamy [Contact improvisation by Steve Peston: the principle of free movement as a relationship between dancers]/ I. Sokhan ta in. (2021) *Molodyi vchenyi*. № 10 (98). S. 35–38. [in Ukrainian].

4. Kundys R. (2020) Khoreorafichne mystetstvo v umovakh hlobalizatsii kultury. [Choreographic art in the context of cultural globalisation] «Cultural studies and art criticism: things in common and development prospects»: materialy Mizhnar. nauk. kon., m. Venice, 27–28 lystop. S. 79–81. [in Ukrainian].

5. Pakharenko V. (2021) Metamodernizm yak khudozhnii napriam : rozdumy pro novyi typ svitospryiniattia. [Metamodernism as an artistic movement: reflections on a new type of worldview] *Ukrainska mova ta literatura*. № 7-8. S. 56–68. [in Ukrainian].

6. Khotsianovska L. F. (2018) Kultura metamodernu (pershi desiatylittia XXI stolittia) i mystetstvo khoreorafii. [Meta-modern culture (first decades of the XXI century) and the art of choreography] *Kultura i suchasnist*. № 1. S. 198–203. [in Ukrainian].

7. Beast without beauty | c&c company | contemporary dance & physical theater. *C&C Company NUOVO*. URL: <https://www.ccccompany.org/beastwithoutbeauty> (date of access: 17.03.2023). [in English].

8. Turner L. Metamodernism: a brief introduction | notes on metamodernism. *Notes on Metamodernism*. URL: <https://www.metamodernism.com/2015/01/12/metamodernism-a-brief-introduction/> (date of access: 05.03.2023). [in English].

9. Vermeulen T., van den Akker R. (2010) Notes on metamodernism. *Journal of aesthetics & culture*. Vol. 2, no. 1. P. 5677. URL: <https://doi.org/10.3402/jac.v2i0.5677> (date of access: 05.03.2023). [in English].